

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 24. marcija 1893.

Politiški oddelek.

Odstop dr. Smolke.

Redki so že tisti možje, ki so se udeležili gibanja za svobodo 1848. leta in bili tudi tedaj na slovanskem shodu v Pragi. Mej te redke može je prištevati predsednika zbornice poslancev dr. Smolko. Dolgo, celih petdeset let je deloval ta mož v javnem življenji. Marsikaj bridkega je skusil v tem dolgem času. Ostal je pa vedno značajan, zvest svojemu narodu, pa tudi vedno naklonjen drugim Slovanom. Po svojem političnem prepričanju je bil demokrat. Tega svojega političnega prepričanja ni zatajil nikdar. Ko je bil izbran tajnim svetnikom si je izprosil dovoljenje, da mu ni treba nositi obleke tajnega svetnika, ker ta obleka bi se pač malo vjemala z njegovim demokratskim in narodnim prepričanjem. Tako je k vsem slovesnim prilikam prihajal v poljski narodni noši in tudi v narodni noši bil vselej vsprejet pri vladarji. Ni dolgo tega, kar je bil on vsprejel v Levovu nekega časnikarja. Razgovarjala sta se o marsičem, mej drugim tudi o morebitnem njegovem odstopu in pa o govorici, da bode prestavljen v gospodsko zbornico. O poslednjem se je izrekel, da on tega ne veruje, ker njemu z njegovimi demokratskimi nazori pač ni mesta mej aristokratskimi člani gospodske zbornice. S tem je dal jasno razumeti, da ne želi te časti.

Zaradi svoje značajnosti je bil dr. Smolka jako spoštovan pri vseh strankah. To se je posebno pokazalo leta 1891, ko je bil jednoglasno voljen predsednikom zbornici poslancev, če tudi so že tedaj mnogi dvomili, da bi mogel opravljati zaradi svoje visoke starosti še službo predsednika. Še bolj se je pa to pokazalo minoli petek, ko je prvi podpredsednik vitez Chlumecky zbornici naznanil, da je dr. Smolka odložil svoj mandat kot poslanec levovskega mesta in s tem seveda tudi predsedništvo zbornice. Vsi poslanci so bili nekako potrti in ginjeni, ko je podpredsednik čital pismo, s katerim stari predsednik

jemlje slovo od poslancev in se jim zahvaljuje za blago naklonjenost in prosi za odpuščanje, ko bi bil kdaj komu storil kako krivico, ker se je to le nehote moglo zgoditi.

Podpredsednik je potem se spominjal zaslug Smolkovih in njegovega mnogoletnega javnega delovanja. Na to je vstal vodja zjednjene levice pl. Plener in stavil predlog, da se bivšemu predsedniku dovoli častna pokojnina v znesku 7200 gld., kolikor je dosedaj dobival plače kot predsednik zbornici. Načelniki posamičnih klubov in ministerski predsednik so na to izjavili, da pritrujujejo temu nasvetu. Vodja nemških nacijonalcev dr. Steinwender je predlagal še dostavek, da se postavi doprski kip dr. Smolke v državnozbornem poslopji, kakor najznamenitejšim parlamentarcem. Plenerjev predlog in Steinwenderjev dostavek sta se jednoglasno vsprejela.

Ginljivo je bilo opazovati to slovo mej avstrijskimi državnozbornskimi zastopniki. Ta sloga tudi veliko pomenja, če se pomisli, kaka nasprotja sicer vladajo v tej zbornici in kak ton se sicer sliši.

Odstopivši predsednik je bil po vrsti že osmi predsednik avstrijski zbornici poslancev. Njegovi predniki so bili dr. Franc Hein (1861—1863), dr. Leopold vitez Hasner (1863—1865), dr. Karol Giskra (1867), dr. Moric pl. Kaiserfeld (1868—1870), Fran vitez Hopfen (1870—1873), dr. Karol Rechbauer (1873—1879) in grof Coronini (1879—1881). Nobeden njegovih prednikov torej ni tako dolgo opravljal te visoke službe kakor on.

Rodil se je dr. Smolka dne 5. novembra 1810. leta v Kaluszu v Galiciji in je bil sin cesarskega uradnika in bivšega huzarskega častnika. Že kot mlad dijak na levovskem vseučilišču se je navdušeno pridruževal gibanju, ki je merilo na obnovljenje nekdanje poljske slave. Leta 1836. je postal doktor prava in štiri leta pozneje odvetnik v Levovu. V tem času se je udeležil nekega tajnega društva za obnovljenje Poljske. Zaprli so ga in po štiriletnem preiskovalnem zaporu obsodili na smrt. Bil je pa kmalu pomiloščen in zopet dobil doktorstvo in advokaturo.

V burnem letu 1848. vidimo dr. Smolko zopet v

javnem življenji. On je sestavil gališko adresno z dne 19. marca 1848. Odposlan je bil v tedanji državni zbor, kateremu je bil kmalu podpredsednik in naposled predsednik. Tedaj so mu ponujali pravosodno ministerstvo, katerega pa ni vsprejel. Predsedoval je državnemu zboru v Kromerizu, dokler se ni razgnal, čemur je on odločno ugovarjal. Ozirajoč se na ta ugovor se ni hotel udeležiti del komisije za sestavo gališke deželne ustave.

Ko se je zopet obnovila ustava 1861. leta je bil voljen v gališki deželni zbor, ki ga je odposlal v državni zbor. S svojimi govori in nasveti v državnem zboru si je kmalu pridobil veliko veljavo. On je tedaj v zbornici naglašal, da Poljaki Poljsko zmatrajo vzlic temu za nekako celoto, če tudi je politično raztrgana. Sicer je pa že on tedaj izrekel nekako vodilo za poljsko politiko. Tega vodila so se Poljaki vedno držali in zares ž njim veliko dosegli. Rekel je: „Mi Poljaki se ljubimo kot bratje, trgujemo pa kakor židje.“ Leta 1863. se je vsled raznih nezgod za dve leti pretrgalo njegovo politično delovanje. Ko je leta 1865. zopet vstopil na politični oder, je posebno si prizadeval za skupno delovanje Poljakov in Čehov in kazal se je jako dobrega Slovana. On je bil namreč zmirom tudi za narodno enakopravnost. Od 1867. leta je bil nepretrgano državni poslanec in dne 14. marca 1881. leta po odstopu Coroninijevem je bil voljen predsednikom zbornice poslancev.

Z nenavadno vestnostjo je opravljal ta svoj posel. Zgodaj zjutraj je prihajal v pisarno in vsprejemal poslance. Točno je prihajal v zbornico in vztrajal večino seje na svojem predsedniškem stolu. Pri svojem poslu je pa kazal tudi jako odločno voljo in objektivnost, in znal je premagati največje težave. Nikdar ga ni minola dobra volja. Nemščino je govoril malo s poljskim naglasom, ali vendar jako razločno. Poslednja leta je zaradi bolezni moral večkrat oditi na dopust.

Dr. Smolka bil je Poljak od nog do glave in tega tudi nikdar skrival ni, celo v kočljivih slučajih ne. Tako nikakor ni hotel imeti nagovora na zbornico ob smrti ruskega carja Aleksandra II. Ko se je pa v zbornici spominjal smrti nemškega cesarja Friderika, je pa jako naglašal poljstvo.

Mi gotovo iz srca privoščimo staremu predsedniku dovoljeno častno pokojnino. Vse svoje življenje je bil posvetil javnemu delovanju in zaradi javnega delovanja svoje osebne koristi zanemarjal. Želimo le, da bi pokojnino mirno užival še mnogo let.

Sprememba v predsedništvu zbornice poslancev je pa vsekako političnega pomena. Govori se, da dr. Smolka ni popolnoma prostovoljno odstopil, temveč se je udal nekim vplivom. Levičarji so že dolgo si prizadevali, da odstranijo dr. Smolko in tako naredo prostor vitezmu Chlumeckemu. Sedaj se je to jim posrečilo. Polagoma prihaja levica do vedno večje moči in veljave, in sprememba predsedništva zbornice poslancev je le jeden uspeh v vrsti mnogih, katere imajo poslednji čas zaznamovati levičarji. S tem faktom bode računati nam Slovencem.

Še nedavno se je v konservativnih krogih govorilo, da se bodo upirali volitvi Chlumeckega predsednikom zbornice in bodo, če ne drugega, vsaj volitev novega predsednika zavlekli do jeseni. Toda jedva je odstopil dr. Smolka, že je izginila vsaka misel, vsako upiranje zjedinjeni levici.

Znano je, da Chlumecky že sedaj ni kazal tiste objektivnosti nasproti slovanskim poslancem, kakor dr. Smolka, še manj ozira imamo od njega pričakovati sedaj, ko je predsednik, in je torej dosegel, po čemer je hrepenel. Predsednik zbornice poslancev ima velik vpliv na parlamentarno življenje in pričakovati smemo, da bode levica v polni meri si izkoristila ta svoj vpliv, katerega si je pridobila s tem, da je svojca spravila na predsedniški stol. Nadejamo se pa, da bodo slovanski poslanci s složnostjo in odločnostjo znali predsednikov vpliv zavrniti v prave meje, ko bi se le jela preveč kazati njegova škodljiva stran.

Politični pregled.

Shod deželnih maršalov in glavarjev na Dunaji se je sešel danes. Češki deželni vrhovni maršal knez Lobkovic je povabil namreč vse deželne maršale in glavarje k posvetoivanju na Dunaj, kaj naj store pri vladi, da se bodo slednje leto sklicali deželni zbori in jim dalo tudi dovolj časa za zborovanje.

Občna volilna pravica. — Mladočehi so predlagali v državnem zboru, da se vpelje občna volilna pravica. Kakor so „Narodni Listy“ proračunili bi bilo v novem državnem zboru, ako se vsprejme mladočeški predlog 240 Slovanov, 145 Nemcev, 11 Italijanov in 4 Rumuni. Med Slovani bi bilo Čehov 92, Poljakov 63, Rusinov 52. Slovencev 21 in Hrvatov 12. Za Slované bil bi ta predlog še dosti ugoden, ali žal ni dosti upanja, da bi se vsprejel. Nemški liberalci imajo proti njemu pomisleke iz skrbi za prvenstvo nemštva, veleposestniki bodo pa z vso odločnostjo tudi branili predpravo svoje.

Novo predsedstvo zbornice poslancev. — Podpredsednik baron Chlumecky je rojen 1834. leta v Zadru. Hodil je na dunajsko vsenčilišče in vstopil v službo pri kazenskem sodišču v Brnu, kjer je bil namestnik državnega pravdnika. Pod Belcredyjem je Chlumecky izstopil iz državne službe. Giskra ga je pa poklical k politični vpravi kot namestniškega svetnika v Brno, katero mesto je obdržal do odstopa Hasnerjevega ministerstva. Leta 1871. je postal poljedelski minister v Auerspergovem ministerstvu, 1875 l. pa trgovski minister. Ko je prišel Taaffe, je vitez Chlumecky odstopil. Leta 1885 je bil voljen drugim, 1888. leta pa prvim predsednikom zbornice poslancev. Po političnem prepričanju pripada zmernejšim levičarjem. — Prvi predsednik Teodor Kathrein je rojen 1842. leta v Salurnu na Tirolskem. Studiral je na vseučilišču v Inomostu in tudi že v mladosti pisal za „Tiroler Stimmen“ in je bil leta 1870. zaradi nekega ostrega članka obsojen v štirinajstdnevni zapor. Advokaturno in sodno prakso je dovršil na Dunaji. Od 1875. leta je bil odvetnik, in sicer sprva v Kallernu, sedaj pa v Hallu. 1883. leta je bil voljen v deželni in državni zbor, kjer se vedno trdno drži konservativne stranke. 1891. leta je bil voljen drugim predsednikom zbornice poslancev. — Drugi predsednik vitez Madejski-Poray je 1841. leta rojen v Sieniawi v Galiciji. Bil je na vseučiliščih v Levovu in Krakovu in 1864. leta je stopil v državno službo. Pod Potočkega ministerstvom je bil poklican v gališki pravosodni oddelek na Dunaj. Pod Glaserjevim pravosodnim